

**ODA
PARK**

**10 / DEC / 23
— 3 / MRT / 24**

fotocredits
Tobias Heemels

samenstelling en organisatie
Morena Bamberger, Hester van
Tongerlo, Joep Vossebeld

tekst
Manus Groenen

grafisch ontwerp
Inge Kortzen

mede mogelijk gemaakt door
Gemeente Venray, Provincie Limburg,
Mondriaan Fonds

met speciale dank aan
De vrijwilligers, vrienden en sponsors
van Odapark

met dank aan
Tobias Heemels, Bas de Weerd en de
vrienden en familie van Morena

ODAPARK
centrum voor hedendaagse kunst
Merseloseweg 117
5801 CC Venray

Tentoonstelling en horeca
1 dec t/m 31 jan:
dinsdag t/m zondag
van 13:00–16:00u

1 feb t/m 30 nov:
dinsdag t/m zondag
van 13:30–17:00u
gratis toegang

Park en Beeldenbos
Dagelijks van zonsopgang
tot zonsondergang
gratis toegang

www.odapark.nl

**Morena
Bamberger**

**I STILL
BELIEVE**

I STILL BELIEVE Morena Bamberger

10 / DEC / 23 — 3 / MRT / 24

In aanloop naar de tentoonstelling ging schrijver en kunstcriticus Manus Groenen (Venray, 1986) op atelierbezoek bij Morena Bamberger, net buiten het dorpje Well. Onderstaande tekst is Manus’ verslag van deze ontmoeting, waarbij Morena hem meeneemt in haar ideeënwereld.

Wist je dat olifanten communiceren met infrasone geluiden die voor ons te laag zijn om te horen? Wist je dat schildpadden navigeren met behulp van magnetische straling? Wist je dat een zebravink meer kleuren kan zien dan het menselijk oog? Het is een feit dat bepaalde kleuren, geluidsfrequenties of stralingen voor dieren waarneembaar zijn, maar buiten de reikwijdte vallen van wat wij als gemiddelde mens zintuiglijk kunnen registreren. Er zijn mensen die sensitiever zijn voor dit soort ‘onwaarneembare’ zaken. Zo kunnen bijvoorbeeld overlast veroorzakende hangjongeren verjaagd worden met een hoogfrequent geluid, terwijl ouderen daar geen last van hebben. Vanuit dat principe is het geen grote sprong om te erkennen dat er ook mensen bestaan die fenomenen kunnen opvangen die zelfs de zintuiglijke waarneming overstijgen. Morena Bambenger neemt je in het Odapark mee in haar beleving van een hogere werkelijkheid.

Voelsprietten

Morena Bambergen (Roermond, 1994) is van kinds af aan gevoelig voor de mystieke en intuïtieve kanten van het bestaan. Over onze alledaagse werkelijkheid ziet Morena een onzichtbare sluier van energie: “Als kind liep ik door het bos en zag ik licht rond bomen en planten. Ik zag lichtsporen waar dieren gelopen hadden en kon daardoor aanwijzen waar ze verstopt zaten: meestal had ik gelijk. Als je dat tegen de gemiddelde westerling vertelt, word je voor gek verklaard.” Soms wordt Morena opeens overvallen door dit soort sensaties, maar wanneer ze deze ervaringen zelf kan oproepen

is het prachtig. Het maken van installaties die alle zintuigen prikkelen is voor haar de enige manier om anderen de realiteit te laten beleven zoals zij doet. Haar beeldende werk vormt zo een portaal waarmee ze het publiek de energetische sferen kan tonen die voor velen onbekend zijn. “Verborgen energieën zijn er altijd, maar je moet ze kunnen waarnemen.”

Wanneer ze haar ogen sluit, komt Bamberger in een meditatieve staat. Zo verbindt ze zich met iets dat groter is dan haarzelf, wat ze niet kan begrijpen, maar waar ze op kan vertrouwen. “Ik heb mezelf verdiept in deze innerlijke reizen en maak zo een beweging naar binnen toe.” Ze komt in deze staat van trance los van haar lichaam en betreedt een dimensie van energie. Zo’n astrale reis is voor Morena zeer visueel: ze beweegt door een universum vol kleuren en visuele sensaties. Wanneer ze ontwaakt, vertaalt ze haar ervaringen in multizintuiglijke installaties, schilderijen, video’s en sculpturen. “Ik kan het niet forceren. Als het vloeit dan maak ik het, anders laat ik het liggen.” Het maakproces moet gestuurd blijven door intuïtie. “Ik wil mensen het gevoel geven dat ze niet naar een schilderij kijken, maar dat ze erin stappen. Het moet voelbaar zijn.”

Als kind was het voor Morena moeilijk dat anderen de wereld niet beleefden zoals zij, maar rond haar zestiende besepte ze dat ze niet alleen was. “Tot die tijd voelde ik me eenzaam en kon ik mijn onverklaarbare ervaringen met niemand delen. Ik kon mijn dromen en gevoelens wel een plek geven door het maken van kunst of het componeren van eigen muziekstukken. Eigenlijk is daar mijn werkwijze ontstaan: ik probeende toen al vorm te geven aan datgene wat ik niet kon begrijpen en zo kon ik het delen met anderen. Het trok mensen aan die op dezelfde manier naar de wereld keken en soortgelijke mystieke ervaringen hadden.” Ze heeft sindsdien haar eigen talenten omarmd, ontwikkeld en verkend met behulp van spirituele kennis van over de hele wereld.

Diepe wortels

Morena is opgegroeid in een gemeenschap van Sinti, een volk met een lange en complexe geschiedenis. De Sinti zijn in de middeleeuwen uit India vertrokken, maar behielden allerlei spirituele gebruiken en tradities. Sindsdien leiden ze een nomadisch bestaan, constant op zoek naar een nieuwe thuishaven. Tot op de dag van vandaag worden ze vanwege hun levensstijl

gediscrimineerd, buitengesloten en verdreven uit landen waar ze toevlucht zoeken. In de Tweede Wereldoorlog werden een half miljoen Sinti en Roma opgepakt en vermoord. Sinti hechten hierdoor sterk aan het behoud van hun tradities en cultuur en isoleren zich daardoor van de samenleving. Ze mogen niet langer op traditionele wijze rondreizen met paard en wagen, maar wonen op woonwagenkampen, waar ook Morena is opgegroeid.

“Voor zover ik weet ben ik de eerste Sinti kunstenares in Nederland en daar ben ik erg trots op. Gezien mijn opvoeding is het niet vanzelfsprekend om als jong meisje ambities te hebben en die ook daadwerkelijk te volgen. Het is een spontane cultuur met een sterk groepsgevoel waarin spiritualiteit, verbinding, creativiteit en harmonie met de natuur belangrijk zijn.” Morena’s werk komt indirect voort uit haar opvoeding. “Ik denk dat elk mens geboren wordt met een pakketje van je ouders en voorouders. Fysiek, emotioneel en genetisch, maar ook spirituele dingen die dieper zitten en van hoger komen.”

In vele niet-westerse culturen wordt de connectie met het hogere nog altijd in stand gehouden. Via zang, dans, rituelen of ceremonies van sjamanen kan men contact maken met hogere sferen. In het Westen komen we het dichtst in de buurt van deze ervaringen door deel te nemen aan een inheemse ceremonie waarin wordt samengewerkt met plantmeesters en entheogenen (psychoactieve stoffen) uit de natuur. Morena beschikt over een vaardigheid die velen kwijtgeraakt zijn en kan door te vertrouwen op haar intuïtie op natuurlijke wijze invoelen op hogere sferen.

Volgens Bamberger zijn we in het Westen onze spirituele antennes verloren. Morena beschrijft het aan de hand van de domesticatie van honden. Waar het ooit hechte roedels woeste wolven waren die gezamenlijk koersten op instinct, zijn het inmiddels solitaire, onwetende huisdieren geworden. Op dezelfde wijze hebben wij in ruil voor een comfortabel leven onze oerinstincten afgeleerd. We zitten daardoor vast in de dagelijkse routine van een kapitalistische, individualistische maatschappij en zijn vervreemd geraakt van onze oorsprong, onze gemeenschappelijkheid en onze natuurlijke aand. Morena omarmt daarom juist de wolvin in zichzelf. “Ik probeer mensen die oerkrachten weer te laten voelen.”

Constance transformatie en eeuwige wederkeer

Ouder werk van Bamberger is karakteristiek kleurrijk en kinderlijk, maar haar nieuwste werk in het Odapark laat een kant zien die meer doorleefd is. Waar de bezoeker voorheen speels door een bombardement van kleur mocht bewegen, is de huidige installatie ingetogen en inhoudelijk stemmiger. Volwassen zorgen die vragen om een ander soort aandacht krijgen hier een plek. Morena durft een kant te laten zien die haar voorouderlijke littekens representeent: de eeuwenlange achtervolging van de Sinti’s die ze op onderbewust niveau vertelt in haar werk. Het is de schaduwzijde van haar kleurrijke wereld vol verwondering. Bamberger vraagt de bezoekers om zich onder te dompelen in een dimensie die buiten tijd en ruimte staat. “Wat je daar ziet wil ik niet invullen, maar dat je uit de dagelijkse sleur gehaald wordt is al genoeg.” Je betreedt de installatie liefst alleen om zo rust, concentratie en contemplatie af te dwingen. Schakel je rationele brein uit en kijk, ruik, luister, voel en ervaar.”

Eternal Slumber

Als een sluis naar een andere laag van ons bestaan stap je een donkere gang in. Al snel stuit je op een mysterieuze bijeenkomst getiteld Eternal Slumber. Je arriveert op een open plek met een mystieke cirkel van twaalf zwevende gezichten die in stilte lijken te communiceren. Zodra je de cirkel betreedt sta je in het middelpunt van dit krachtenveld en staren twaalf wezens je verwachtingsvol aan. De bijeenkomst doet denken aan een samenkomst van de twaalf apostelen of aan magische steencirkels als Stonehenge. Nog treffender is wellicht het verhaal van de levensgrote schedels van massieve stukken kwarts die gevonden zouden zijn bij tempels van de Maya’s. Volgens de legende zijn er in totaal dertien van deze schedels over de aarde verspreid. Wanneer ze alle dertien worden samengevoegd, zou een transformatie van start gaan waarin de oude wereld sterft en een nieuwe wordt geboren.

De rijk gedecoreerde koppen vertegenwoordigen hier een twaalftal archetype energieën die in een staat van trance tot Morena gekomen zijn. De gezichten zijn personificaties van elementen, entiteiten, mythologische wezens en chakra’s die continu voelbaar zijn in de onzichtbare sferenwereld. Enkele aanwezigen zijn bijvoorbeeld de sjamaan, het vrouwelijke, de bosrijke natuur en de dienen.

“Het klinkt misschien sciencefiction, maar deze archetype energieën worden (h)erkend in vele culturen en tradities. Elk gezicht mag er zijn en samen vormen ze het eenheidsbewustzijn.” Deze oerwezens lijken verzameld voor de raadselachtige aankondiging van iets groots. Met het betreden van de cirkel wordt de bezoeker zelf de dertiende aanwezige. Wat staat er te gebeuren? Wat is jouw rol daarin?

Samsara

Vanuit de cirkel volg je het pad richting het indringende geluid van een gong: wederom een teken dat we vanuit religieuze gebruiken herkennen als een aankondiging. De bron van het geluid blijkt een hypnotiserend, rondtollend gouden ei dat omringd wordt door een chaotisch licht- en schaduwspel. Het werk draagt de titel Samsara, een woord dat ‘in cirkels ronddraaien’ betekent in het Sanskriet, de heilige Indiase schrijftaal en de oertaal van de Sinti. In het boeddhisme en hindoeïsme wordt samsara gebruikt om de eeuwige cyclus van dood en wedergeboorte zonder begin en eind te beschrijven. In dit werk lijkt de mens echter geen toegang te hebben tot dit universele oersymbool van vruchtbaarheid en geboorte. Zijn we te ver verwijderd geraakt van onze oorsprong?

In bepaalde religieuze stromingen wordt met samsara juist het alledaagse leven vol pijn en lijden beschreven, als tegenpool van een gelukzalig en verlicht bestaan in het nirwana. In het werk van Bamberger wordt deze eeuwige strijd verbeeld door spiralen van speelgoedsoldaatjes die zichzelf neerschieten. Ze refereert in dit werk ook aan de traumatische en eindeloze achtervolging van haar Sinti voorouders. Het werk Samsara maakt ons bewust van cycli in het dagelijkse en eeuwige leven waar we als mensheid maar moeilijk uit kunnen ontsnappen.

“In the beginning God created the heavens and the earth”.

Via Samsara bewegen we naar de laatste ruimte waar we opgewacht worden door een film getiteld ‘In the beginning God created the heavens and the earth’ waarin een ‘alien’ figureert. Het zijn entiteiten die al eerder een rol speelden in een ouder werk van Bamberger getiteld ‘The Canis Lunatics’. Daar worden ze geïntroduceerd als kolossale wezens die buiten de tijd en ruimte leven en de energetische sferen bewonen. “Ik denk dat buitenaards leven altijd al op aarde geweest is, want het hele universum is

onderdeel van hetzelfde geheel. Ze komen uit een andere atmosfeer en kunnen hier niet ademen, maar nemen wel de subtiële energie waar die wij niet meer kunnen zien.” De gasmaskers beschermen de aliens tegen de atmosfeer van de aarde en dwingt ze om te vertrouwen op hun intuïtie.

De sfeer in deze slotruimte is zachter en luchtiger. We zien een alien die bezig is met de banale handeling van het bakken van een pannenkoek, maar wanneer die tegen het licht gehouden wordt, lijkt het op een maan of zelfs een volledig sterrenstelsel. Wordt hier met een klein gebaar de gehele schepping van het universum losjes over gedaan? Kondigt dit een einde aan of juist een nieuw begin? Of doet die vraag er helemaal niet toe in een cyclus van eeuwige wederkeer? Het is als sluitstuk een komische sprong van het alledaagse naar een hoger en tijdloos geheel waarin de speelsheid en luchtigheid van het leven terugkeren.

Rustig ontwaken

Morena hoopt bij haar publiek iets te ontsluiten door het delen van haar innerlijke reizen. Ze laat een wekker rinkelen die helpt bij het ontwaken uit de slaapstand van het dagelijks leven. “Als je de expositie verlaat en weer terugkomt in het bos doet dat iets met je systeem.” Wellicht resoneert de tentoonstelling direct, raakt het je van binnen en ervaar je verbinding met een groter collectief bewustzijn. Wellicht is de ervaring vooral wonderbaarlijk, cerebraal en esthetisch: je draagt hem hoe dan ook met je mee. “De ervaring zal in je onderbewuste veld verankerd zijn. Soms gaat dat veld na een kleine trigger opeens open en kun je begrijpen wat ik wilde vertellen. Misschien snap je het niet direct, maar voel je het later.”

Morena Bamberger nodigt ons uit om een tijdloze dimensie vol creatie en destructie te betreden, waarin het oude constant plaats maakt voor het nieuwe. Het zal voor velen een prikkelende kennismaking zijn met een groter geheel en misschien zelfs het begin van een persoonlijke transformatie. Wellicht stap je als gewoontedier het Odapark binnen, maar is er eenmaal buiten in het bos een fonkeling teruggekeerd van de wolf die je ooit geweest bent..

Manus Groenen 2023